

ASPECTE ALE VIEȚII POLITICE ÎN JUDEȚUL TIMIȘ-TORONTAL ÎN PRIMA JUMĂTATE A ANULUI 1946

Eusebiu Narai*

Cuvinte cheie: Frontul Plugarilor, Partidul Comunist Român, Partidul Social-Democrat, campanie electorală, județul Timiș-Torontal

Mots-clef: Front des Agriculteurs, Parti Communiste Roumain, Parti Social-Démocrate, campagne électorale, département de Timiș-Torontal

Aspects de la vie politique dans le département de Timiș-Torontal pendant la première moitié de l'année 1946

(Résumé)

La fin de la „grève royale” (janvier 1946), grâce à la remaniation du gouvernement dr. Pierre Groza, par l'inclusion de deux représentants du rang secondaire des partis traditionnels (Parti National Paysan-Maniu et Parti National Libéral-Brătianu), à la suite des contraintes des trois Grands Pouvoirs vainqueurs dans la Deuxième Guerre Mondiale, a été succédée par la reconnaissance du gouvernement pro-communiste par la Grande Bretagne et les États-Unis, à condition de respecter les droits fondamentaux de l'homme et d'organiser des élections libres, le plus vite possible. La première moitié de l'année 1946 a été marquée par des événements politiques importants, visibles, aussi, au niveau du département de Timiș-Torontal: la transformation de l'Union des Patriotes (organisation de masse du Parti Communiste) dans le Parti National-Populaire, destiné à inclure les intellectuels; le Congrès extraordinaire du Parti Social-Démocrate, qui a consacré la victoire de l'„aile” pro-communiste (Radăceanu-Voitec); les démissions, les destitutions, les sanctions disciplinaires et les exclusions parmi les membres des deux partis ouvriers (Parti Social-Démocrate et Parti Communiste Roumain); la continuation de l'action de déportation des allemands dans l'Union Soviétique, décidée par la Commission Alliée de Contrôle, motif de querelle entre le Parti Communiste Roumain et le Parti Social-Démocrate; l'implication du Front Unique Ouvrier et du Front National Démocratique dans l'apaisement des conflits de travail et des questions sociales, en général; la surveillance de l'activité des anciens légionnaires; l'organisation d'une nouvelle alliance politique, le Bloc des Partis Démocratiques, aussi dominée par le Parti Communiste, de la même manière avec l'alliance précédente (le Front National Démocratique); le déclenchement de la campagne électorale, qui sera dominée par de nombreux abus, illégalités et désordres, le but final de celle-ci en étant l'élimination de l'opposition réelle (représentée par le Parti National Paysan-Maniu, le Parti National Libéral-Brătianu et le Parti Social-Démocrate Indépendant, dirigé par l'ancien président social-démocrate, l'avocat Constantin-Titel Petresco) et la légitimation, par le vote populaire, de la coalition gouvernementale, contrôlée, presque toute entière, par le Parti Communiste Roumain.

En conclusion, dans la première moitié de l'année 1946, la vie politique du département de Timiș-Torontal s'avérer assez agité, en se préparant la confrontation finale entre le Pouvoir et l'Opposition, ayant des conceptions antagoniques concernant l'évolution de la société roumaine.

Înceierea „grevei regale” (ianuarie 1946), datorată remanierii cabinetului dr. Petru Groza, prin includerea a doi reprezentanți de rang secund ai partidelor tradiționale (P.N.Ț.-Maniu și P.N.L.-Brătianu), la presiunile celor trei Mari Puteri învingătoare în Al Doilea Război Mondial, a fost urmată de recunoașterea guvernului pro-comunist de către Marea Britanie și Statele Unite, cu condiția respectării drepturilor

fundamentale ale omului și a organizării de alegeri libere, cât mai curând posibil. Prima jumătate a anului 1946 a fost marcată de evenimente politice importante, vizibile și la nivelul județului Timiș-Torontal: transformarea Uniunii Patrioților (organizație de masă a Partidului Comunist) în Partidul Național-Popular, menit să înregimenteze intelectualitatea; Congresul extraordinar al Partidului Social-Democrat, care a consacrat victoria „aripiilor” pro-comuniste (Rădăceanu-Voitec); demisiile, demiterile, sancționările disciplinare și excluderile

* lect. univ. dr., Universitatea de Vest din Timișoara, bd. Vasile Pârvan, nr. 4, e-mail: eusebiu.narai@yahoo.com.

din cele două partide muncitorești (P.S.D. și P.C.R.); continuarea acțiunii de deportare a etnicilor germani în Uniunea Sovietică, decisă de Comisia Aliată de Control, motiv de dispută între P.C.R. și P.S.D.; implicarea Frontului Unic Muncitoresc și a Frontului Național Democratic în aplanarea conflictelor de muncă și a problemelor sociale, în general; monitorizarea activității foștilor legionari; constituirea unei noi alianțe politice, Blocul Partidelor Democratice, dominată tot de Partidul Comunist, la fel ca predecesoarea sa (Frontul Național Democratic); declanșarea campaniei electorale, care va fi dominată de numeroase abuzuri, ilegalități și nereguli, scopul final al acesteia fiind eliminarea opoziției reale (reprezentată de P.N.Ț.-Maniu, P.N.L.-Brătianu și P.S.D. Independent, condus de către fostul lider social-democrat, avocatul Constantin-Titel Petrescu) și legitimarea, prin vot popular, a coaliției guvernamentale controlate, aproape în întregime, de P.C.R.¹

¹ Pentru mai multe detalii vezi lucrările: Vladimir Tismăneanu, Dorin Dobrinu, Cristian Vasile (editori), *Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România. Raport final*, București, (2007); Adrian Cioroianu, *Pe umerii lui Marx. O introducere în istoria comunismului românesc*, București, (2005); Dennis Deletant, *România sub regimul comunist*, traducere: Delia Răzdolescu, București, (1997); Gheorghe Onișoru, *Alianțe și confruntări între partidele politice din România (1944–1947)*, București, (1996); Dinu C. Giurescu, *Lichidatorii. România în 1947*, București, (2010); Vladimir Tismăneanu, *Condamnați la fericire: experimentul comunist în România*, Sibiu-Brașov, (1991); Dumitru Șandru, *Comunizarea societății românești în anii 1944–1947*, București, (2007); Șerban Rădulescu-Zoner, Daniela Bușe, Beatrice Marinescu, *Instaurarea totalitarismului comunist în România*, București, (2002); Keith Hitchins, *România. 1866–1947*, București, (1996); Ioan Hațegan, *Habitat și populație în Banat (secolele XI–XX)*, Timișoara (2003); Victor Neumann, *Identități multiple în Europa regiunilor. Interculturalitatea Banatului*, Timișoara, (1997); Ștefan Buzărnescu (coord.), *Interculturalitatea Banatului românesc – o posibilă paradigmă a integrării europene*, ediția a II-a revăzută și adăugită, Timișoara, (2009); Eugen Mioc, *Comunismul în Banat (1944–1965). Dinamica structurilor de putere în Timișoara și zonele adiacente*, vol. II, Timișoara, (2010); Mihai Bărbulescu, Dennis Deletant, Keith Hitchins, Șerban Papacostea, Pompiliu Teodor, *Istoria României*, București, (1998); Ioan Scurtu, Gheorghe Buzatu, *Istoria românilor în secolul XX (1918–1948)*, București, (1999); Florin Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*, București, (1999); Eliza Campus, *Din politica externă a României (1913–1947)*, București, (1980); Ioan Scurtu, *Istoria Partidului Național Țărănesc*, București, (1994); Nicolae Jurca, *Istoria social-democrației în România*, București, (1994); Vlad Georgescu, *Istoria românilor de la origini până în zilele noastre*, București, (1992); Ioan Scurtu, *Contribuții privind viața politică în România. Evoluția formei de guvernământ în istoria modernă și contemporană*, București, (1988); Ioan Scurtu, *Monarhia în România 1866–1947*, București, (1991); Gheorghe Buzatu, *România*

Principalul „actor” al puterii, Partidul Comunist, se confrunta cu o multitudine de probleme la sfârșitul anului 1945, după cum rezultă din raportul politic întocmit de Comitetul Regional Banat al acestei formațiuni politice. Potrivit raportului menționat mai sus, în luna decembrie 1945 a început un amplu proces de *reorganizare a comitetelor de partid și a conducătorilor celulelor*, „ridicând elemente noi care s-au evidențiat, completând locurile goale din conducere și înlocuind elementele sectare învechite și care nu corespuns, dând sarcini precise și instituind un control mai viu, care lipsea până acum... am reorganizat, astfel, Comitetele județene, de sector și, în parte, de plasă și de celule... această reorganizare a avut părțile bune și slabe (părțile bune au fost că am ridicat activiști noi, care vor întări, în viitor, Partidul, iar partea slabă a fost că, nefiind destul de ridicați politicește și neavând experiență suficientă în muncă, nu s-au putut achita de sarcinile lor, iar în unele locuri chiar au stricat)...”². De asemenea, *numărul membrilor de partid* înregistrați până la data întocmirii rapoartelor comitetelor județene era de 27.189, la nivelul Regionalei Banat, însă, datorită zăpezilor abundente și a dificultăților de transport, a fost întârziată consemnarea a aproximativ 3.000 de noi adeziuni: „... creșterea, în această lună, a fost dintre cele mai mici... cauzele se datoresc (datorează – n.n.) faptului că nivelul politic al cadrelor noastre este foarte scăzut, neavând un plan bine stabilit de muncă pentru lămurire și educare a cadrelor și a maselor, pentru a le orienta înspre Partid... disciplina de partid este foarte scăzută... nu a existat coordonare suficientă... înmulțirea reacțiunii, prin minciuni, speculă și greutățile economice accentuate prin lipsurile în anotimpul de iarnă au contribuit

cu și fără Antonescu, Iași, (1991); Florin Constantiniu, *România între Hitler și Stalin*, București, (1991); Nicolae Baciu, *Agonia României (1944–1948). Dosarele secrete acuză*, Cluj-Napoca, (1990); Victor Frunză, *Istoria stalinismului în România*, București, (1990); Titu Georgescu, *România între Yalta și Malta*, București, (1993); Ioan Chiper, Florin Constantiniu, Adrian Pop, *Sovietizarea României. Percepții anglo-americane*, București, (1993); Catherine Durandin, *Istoria românilor*, Iași, (1998); Ioan Scurtu, *Istoria românilor în timpul celor patru regi: 1866–1947*, vol. 4 (*Mibai I*), București, (2001); Nicolae Ciachir, *Marile Puteri și România (1856–1947)*, București, (1996); Șerban Rădulescu-Zoner (coord.), *Istoria Partidului Național-Liberal*, București, (2000); Stephen Fischer-Galați, *România în secolul al XX-lea*, Iași, (1998).

² Serviciul Județean Timiș al Arhivelor Naționale (în continuare SJTAN), fond *Partidul Comunist Român – Comitetul Regional Banat (1944–1947)* (în continuare PCR – CR Banat (1944–1947)), d. 3/1945, f. 500.

la dezorientarea membrilor noștri, făcându-i să nu fie destul de combativi”³.

Cu câteva luni înainte de Congresul extraordinar al P.S.D. (10 martie 1946) și formarea Partidului Social-Democrat Independent, care s-a raliat partidelor tradiționale (P.N.Ț.-Maniu și P.N.L.-Brătianu), colaborarea în cadrul Frontului Unic Muncitoresc se dovedea extrem de greoaie, mai ales la Timișoara: „După cazul petrecut cu Titel Petrescu, prin acțiunea noastră lipsită de tact, am aruncat în brațele acelor reacționari de aici și pe cei (social-democrați – *n.n.*) care voiau să colaboreze cu noi și cu care se putea colabora... Aceasta a fost, iarăși, o cauză că în masele muncitorești s-a produs o dezorientare. Elementele reacționare din P.S.D., de jos, atacau deschis partidul nostru, neputând fi combătuți – cu succes – prin ședințele de F.U.M. și masele se abțineau de a intra într-unul dintre partide”⁴...

...De la 25 noiembrie până la 20 decembrie (1945 – *n.n.*) nu am putut conlucra cu ei și legăturile noastre cu ei au fost aproape complet întrerupte... Numai în câteva locuri, în fabrici, s-au putut ține ședințe de F.U.M., și acestea cu prea puține rezultate, și chiar hotărârile luate în aceste ședințe nu erau duse până la capăt, fiind oprite de conducerea județeană a P.S.D.”⁵...

...După aceste greșeli ale noastre ne-am dat seama că este nevoie de a schimba atitudinea noastră față de ei și, mai ales după îndrumările primite de la C.C. (Comitetul Central – *n.n.*), prin tov. (tovarășul, formulă de adresare uzuală în cadrul P.C.R. și P.S.D. – *n.n.*) Rangheț, ne-a ajutat să ne apropiem de ei și să reluăm munca în comun. Atunci am căutat pe acei care erau mai aproape de noi; acei care erau pentru colaborare, i-am apropiat de noi și, prietenește și cu toții la un loc, am avut ședință fără știrea și aprobarea conducerii P.S.D.... Am reușit, în felul acesta, să provocăm lupte între ei și am câștigat – de partea noastră – majoritatea dintre ei, reușind să izolăm pe 2 dintre cei reacționari; aceștia sunt Novac Traian (primar al Timișoarei, până la mijlocul lunii mai 1946 – *n.n.*) și Dascăl Iuliu...

...Metoda aceasta de apropiere a acelor cu care se poate colabora s-a dovedit foarte bună, de exemplu la ședința pe care am avut-o prima după adunarea lor cu T. Petrescu, în 29 Decembrie (1945 – *n.n.*), când Dascăl a cerut scoaterea – din conducerea sindicală – a celor care au manifestat, la 25 noiembrie, contra lui T. Petrescu, și chiar și din

partid, și între aceștia erau și președintele comisiei locale și secretarul... Atunci s-a sculat, dintre ei, tov. Pirovski, care l-am câștigat noi, și a spus: <dacă acest lucru l-am face, am putea să închidem întreg sindicatul și interesul nostru nu este de a lucra contra clasei muncitoare> și s-a declarat contra acelei propuneri, cerând numai un avertisment și excluderea lor dacă se vor mai întâmpla, vreodată, asemenea ieșiri. În felul acesta, poziția noastră a fost ușurată și la această propunere s-au alăturat toți cei cu care noi vorbiserăm înainte, rămânând izolați 2 dintre ei, cei mai reacționari... După aceea, am căzut de acord cu ei ca să convocăm, de urgență, ședințe de F.U.M. pe toate întreprinderile și, după aceea, pe oraș și pe județ, adică ședințe cu Comitetele de F.U.M.”⁶...

...Am căzut de acord cu ei, de asemenea, de a revizui atitudinea ambelor partide și de a controla dacă acestea se abat de la platforma comună iscălită, de colaborare în guvern și în F.N.D. (Frontul Național-Democratic)”⁷...

...S-a propus ca la manifestările publice să fie trimiși observatori din ambele partide și, dacă se produc abateri de la platforma comună, să fie sancționați cei care fac această abatere în Comitetul de F.U.M., și nu în public”⁸...

...Am căzut de acord, de asemenea, cu ei de a face o curățire a ambelor partide de elemente fasciste și reacționare care s-au strecurat în partid, urmând ca noi să facem această listă din elementele din P.S.D. și ei să facă o listă din aceste elemente strecurate la noi...”⁹.

Din acest lung citat se poate constata, cu ușurință, lipsa de principialitate a organizației comuniste bănățene în abordarea problemei colaborării cu social-democrații în cadrul Frontului Unic Muncitoresc după Conferința Națională a P.S.D. din decembrie 1945, care s-a pronunțat în favoarea prezentării social-democraților pe liste separate la scrutinul din noiembrie 1946. Practicile P.C.R. de izolare a așa-zișilor „fasciști” și „reacționari” din sânul P.S.D. erau menite, de fapt, de a înlătura orice posibile piedici din calea unificării mișcării muncitorești din România, adică de „înghițire” a Partidului Social-Democrat de Partidul Comunist.

Existau, totuși, semnale pozitive referitoare la *colaborarea în cadrul Frontului Național-Democratic*: „În ceea ce privește colaborarea în F.N.D., se constată o îmbunătățire mai ales în județul Timiș-Torontal. Partidele Liberal (Tătărescu) și

³ *Ibidem*, f. 501.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*, ff. 501–502.

⁶ *Ibidem*, f. 502.

⁷ *Ibidem*, ff. 502–503.

⁸ *Ibidem*, f. 503.

⁹ *Ibidem*.

Național-Țărănesc (Alexandrescu) au declarat că, dintre toți ceilalți, P.C. (Partidul Comunist – *n.n.*) este cel mai loial în colaborare și de la care primesc cel mai mare sprijin. Partidul Național Țărănesc (Alexandrescu) a avut congresul județean luna aceasta (decembrie 1945 – *n.n.*), prin care s-a rupt o parte serioasă de la vechea conducere, lucru care se datorează – în mare măsură – Partidului nostru și a muncii dusă de tovarăși pentru apropierea lor”¹⁰. Așadar, colaborarea cu „tovarășii de drum” se dovedea fructuoasă, în măsura în care Partidul Comunist reușea să-i subordoneze complet, prin manevre de culise foarte eficiente.

Partidul Comunist a reușit, prin presiuni, să determine *epurarea* a 4 pretori și 8 notari în județul Timiș-Torontal, doar în luna decembrie 1945, epurări aprobate de Consiliul Politic Județean¹¹.

Întreaga provincie se confrunta cu o serie de *dificultăți economice*: speculă și scumpete exagerată în orașe, la care se adăuga lipsa de sare, petrol, bumbac, etc. din mediul rural, care puteau fi exploatate, din punct de vedere politic, de forțele de opoziție. Raportul amintit consemna următoarele: „... Am avut situații critice la Timișoara, unde Uzina Electrică a încetat furnizarea curentului pentru industrie, timp de 3 zile, din cauza lipsei de cărbuni, dar am rezolvat această lipsă prin intervențiile noastre la C.C., Ministerul Afacerilor Interne și al Comunicațiilor; primind cota necesară, am asigurat mersul normal al uzinei”¹².

În vederea „bătăliei” electorale din anul 1946, Regionala P.C.R. Banat considera absolut necesară *pregătirea conferințelor județene* pentru desemnarea, prin vot, a Comitetelor Județene de partid: „aceasta ar pregăti, pe de o parte, mobilizarea oamenilor, dându-le un imbold mai hotărât în muncă și ar da, de asemenea, mai multă autoritate Comitetelor noastre județene alese, lucru pe care-l credem potrivit în acest moment”¹³.

În egală măsură, dispunem de câteva date statistice privind *organizațiile comuniste din Banat*, în luna decembrie 1945. De pildă, pe cuprinsul Regionalei P.C.R. Banat figurau 27.189 membri de partid, repartizați pe categorii sociale (muncitori – 53,6%, țărani – 30%, mici meseriași și mici comercianți – 8,2%, funcționari – 5,7%, intelectuali – 2,5%), pe sexe (bărbați – 82,6%, femei – 17,4%) și pe naționalități (români – 41,7%, unguri – 29,8%, slavi – 14,3%, evrei – 9%, altele – 5,2%). Numai pe raza județului Timiș-Torontal

erau înregistrați 12.065 membri de partid, distribuiți pe categorii sociale (muncitori – 5.353, adică 44,3%; țărani – 3.952, adică 32,7%; mici meseriași și mici comercianți – 1.452, adică 12,03%; funcționari – 859, adică 7,1%; intelectuali – 439, adică 3,6%; militari – 10, adică 0,08%), pe sexe (bărbați – 9.815, adică 81,3%; femei – 2.250, adică 18,7%) și pe naționalități (români – 4.042, adică 33,5%; unguri – 3.986, adică 33,03%; slavi – 1.712, adică cca 14,2%; evrei – 1.540, adică 12,7%; altele – 785, adică 6,5%). Din punct de vedere organizatoric, în întreg Banatul erau consemnate: 38 comitete de plasă (11 în județul Timiș-Torontal); 852 celule de partid (369 în județul Timiș-Torontal), dintre care 259 celule în întreprinderi (115 în județul Timiș-Torontal), 60 celule în instituții (29 în județul Timiș-Torontal), 92 celule de circumscripții (51 în județul Timiș-Torontal) și 441 celule de sate (174 în județul Timiș-Torontal); 716 birouri de celule (303 în județul Timiș-Torontal); 11 școli de cadre (două în județul Timiș-Torontal), cu 326 de elevi (81 în județul Timiș-Torontal); 104 instructori (51 în județul Timiș-Torontal), dintre care 5 de la Comitetul Central (unul în județul Timiș-Torontal), 17 de la Regională (7 în județul Timiș-Torontal) și 82 de la Județeană (43 în județul Timiș-Torontal); 29 comitete (9 în județul Timiș-Torontal), dintre care 10 comitete de sector (4 în județul Timiș-Torontal) și 19 comitete de întreprindere (5 în județul Timiș-Torontal)¹⁴. Analizând cifrele de mai sus, se constată o pondere destul de redusă a funcționarilor, intelectualilor și militarilor în cadrul organizațiilor comuniste din județul Timiș-Torontal, dar și o majoritate destul de consistentă a minorităților etnice, în special maghiari, slavi și evrei.

La fel de interesantă este și o statistică privind *organizațiile de masă* din Banat, în luna decembrie 1945. Conform acestei statistici, din totalul populației regiunii (1.406.867 locuitori), doar 27.189 (1,9%) erau înscriși în Partidul Comunist; în județul Timiș-Torontal, situația era ceva mai bună, din cei 545.000 locuitori, 12.065 fiind comuniști, adică 2,2%. În cadrul organizațiilor de masă, în Banat, situația se prezenta în felul următor: Sindicatele Unite – 119.075 membri, toți muncitori (44.841 în județul Timiș-Torontal, organizați în ansamblu), la nivelul provinciei, doar 7% din aceștia fiind comuniști; Frontul Plugarilor – 71.664 membri (14.579 în județul Timiș-Torontal), dintre care 3.980 membri P.C.R. (5,5%); Uniunea

¹⁰ *Ibidem.*

¹¹ *Ibidem.*

¹² *Ibidem*, ff. 503–504.

¹³ *Ibidem*, f. 504.

¹⁴ SJTAN, fond PCR – CR Banat (1944–1947), d. 22/1945, f. 93.

Populară Maghiară – 56.024 membri (26.639 în județul Timiș-Torontal), dintre care 3.378 membri P.C.R. (6%); Apărarea Patriotică – 28.580 membri (11.704 în județul Timiș-Torontal), dintre care 828 membri P.C.R. (2,9%); Uniunea Patrioților – 5.761 membri (2.180 în județul Timiș-Torontal), dintre care 145 membri P.C.R. (2,5%); Tineretul Progresist – 11.024 membri (3.520 în județul Timiș-Torontal), dintre care 1.040 membri P.C.R. (9,4%); Organizația Sportului Popular – 17.836 membri (3.823 în județul Timiș-Torontal), dintre care 73 membri P.C.R. (0,4%); Uniunea Femeilor Antifasciste din România – 5.439 membre (2.590 în județul Timiș-Torontal), dintre care 144 membre P.C.R. (2,6%); Asociația Română de strângere a legăturilor cu Uniunea Sovietică (A.R.L.U.S.) – 5.556 membri (1.637 în județul Timiș-Torontal), dintre care 135 membri P.C.R. (2,4%), etc.¹⁵ Deci, în județul Timiș-Torontal, membrii formațiunilor politice amintite, deși erau considerate organizații de masă ale Partidului Comunist, evitau, din variate motive, să facă parte, în mod efectiv, și din P.C.R.

Între timp, Legiunea de Jandarmi Timiș-Torontal urmărea, cu atenție sporită, „traectoria” politică a foștilor legionari de pe cuprinsul județului. Dintr-o primă statistică rezultă faptul că, din cei 86 de conducători și 2.580 de membri ai Mișcării Legionare înregistrați în câteva plăși ale Timiș-Torontalului, adică un total de 2.666 aderenți, 975 figurau în alte formațiuni politice, iar 1.691 rămăseseră apolitici. În Partidul Comunist erau semnați 88 de foști legionari (6 în funcții de conducere și 82 ca simpli membri), în Partidul Social-Democrat – 205 foști legionari (3 în poziții-cheie și 202 membri obișnuiți), în Frontul Plugarilor – 489 foști legionari (10 în conducere, 470 simpli membri), în P.N.Ț.-Maniu – 138 foști legionari (3 în conducere, 135 membri obișnuiți), în P.N.L.-Brătianu – 6 foști legionari (membri simpli, cu toții), în P.N.Ț.-Alexandrescu – 2 foști legionari (membri obișnuiți) și în P.N.L.-Tătărescu – 47 (2 în funcții de conducere și 45 în calitate de simpli membri)¹⁶. A doua statistică, deși nu acoperea, în totalitate, celelalte plăși ale județului, semnală același „trend” al foștilor legionari din Timiș-Torontal, care preferau să-și găsească adăpost îndeosebi în rândurile Partidului Social-Democrat și Frontului Plugarilor, principalii aliați ai comuniștilor în cadrul cabinetului dr. Petru Groza, dar și în cadrul Partidului Național-Țărănesc, condus

de către Iuliu Maniu, față de care manifestau, în continuare, un profund respect¹⁷.

În prima jumătate a anului 1946, pe raza județului Timiș-Torontal, partidele din coaliția guvernamentală, cu precădere Partidul Comunist Român și Partidul Social-Democrat, au procedat la sancționări și chiar la excluderea unor membri. De pildă, la 20 februarie 1946, celula „Instituție” Timișoara anunța Regionala P.C.R. Banat că „tov. Micota Moise, găsindu-se vinovat pentru stare de beție, purtare nedemnă față de un tovarăș, a tras cu pistolul în sediul partidului, n-a predat arma și a mințit partidul, este *suspendat din oricare funcție de partid* și i se aplică *un vot de blam cu avertisment*”¹⁸. Alte motive invocate de organizația comunistă din județul Timiș-Torontal pentru a impune sancțiuni erau: lipsa de colaborare cu membrii dintr-o anumită celulă de partid, șovinism, „favoruri” făcute „hitleriștilor”, delapidare, abatere de la linia partidului, etc. În cazul Partidului Social-Democrat, acuzația de „titelism”, adică simpatizare a unei orientări independente față de P.C.R., era sinonimă cu „un păcat de moarte”.

Atitudinea „nepărtinitoare” față de etnicii germani a reprezentat o veritabilă „piatră de moară” pentru organizația județeană Timiș-Torontal a Partidului Comunist Român și un motiv de dispută permanentă cu Partidul Social-Democrat, care încerca să facă o distincție clară între antifasciștii germani și cei neimplicați politic în perioada 1940–1944, pe de o parte, și germanii cu simpatii naziste și cei înscriși efectiv în Grupul Etnic German sau în Partidul Național Socialist German – secția română. La 22 ianuarie 1948, Regionala Banat a P.C.R., cu sediul în Timișoara, se mulțumea să întocmească un tabel nominal cu membrii de partid și „democrații” germani, aflați la muncă obligatorie în Uniunea Sovietică, fără a interveni pentru aceștia, în vederea îmbunătățirii condițiilor de viață sau chiar a unei posibile eliberări. În tabelul nominal amintit figurau 11 etnici germani: Hugo Teisztel, dentist, în vârstă de 46 de ani, aflat în lagărul de la Stalino; Jon Szekler, constructor, în etate de 46 de ani, deținut în lagărul de la Ilianovka Donbas; Josif Klimo, șofer, 28 de ani, aflat tot în lagărul de la Ilianovka Donbas; Josif Hoffmann, mecanic, 30 de ani, deținut în lagărul de la Rudnik Kaganovits; Peter Mathis, croitor, 48 de ani, aflat în lagărul de la Dnyepropetrovsk Oblast Rudnik Bolșevik; Coloman Müller jr., inginer chimist, 29 de ani, internat în lagărul de la Makaievka; dr.

¹⁵ *Ibidem*, f. 97.

¹⁶ SJTAN, fond *Legiunea de Jandarmi Timiș-Torontal* (în continuare *LJTT*), d. 118/1945–1946, ff. 16–18.

¹⁷ *Ibidem*, ff. 19–22.

¹⁸ SJTAN, fond *PCR – CR Banat (1944–1947)*, d. 28/1946, f. 42.

Ernst Mühle, medic, 46 de ani, deținut în lagărul de la Zaporoje; Jon Welter, comerciant, 48 de ani, aflat în lagărul de la Donbas, raion Stalino; Hans Neumann, agricultor, 28 de ani, deținut în lagărul de la Donbas, înscris în Batalionul de muncă disciplinară nr. 1050; William Müller, agricultor, 21 de ani, aflat în lagărul de la Rudnik Kaganovits; Ecaterina Wagner, agricultor, 30 de ani, deținută în lagărul de la Stalino Dimitrova, înregimentată în Batalionul de muncă disciplinară nr. 1028¹⁹.

Alte aspecte semnificative ale vieții politice din județul Timiș-Torontal în lunile mai-iunie 1946 sunt surprinse în paginile cotidianului comunist „Luptătorul bănățean” din Timișoara. Astfel, aflăm că în ziua de 17 mai 1946, la orele 17, în sala Palatului Cultural din municipiul Timișoara, „în cadrul ciclului de conferințe organizat de Secția de Educație Politică – Cercul de Studii și Documentare (a Regionalei P.C.R. Banat – n.n.), dr. Alexandru Lambescu vorbește despre <Junimea și mișcarea progresistă de la noi>. Conferința va fi urmată de un *program muzical*, executat de orchestra I.E.T. (Întreprinderea Electrică Timișoara – n.n.), sub conducerea V. Șumski”²⁰.

Organizațiile de masă ale Partidului Comunist de pe cuprinsul municipiului Timișoara desfășurau, în această perioadă, o amplă activitate în plan cultural, menită să câștige simpatia unor categorii socio-profesionale. În acest sens, filiala Timișoara a Federației Democrate a Femeilor din România invita toate femeile din orașul de pe Bega la *conferința* Steluței Vianu, membră în Consiliul Central al F.D.F.R., intitulată <Îndatoririle femeii în mișcarea socială>, programată pentru data de 18 mai 1946, la orele 17, în sala mare a Prefecturii. Atât la conferința menționată mai sus, cât și la *programul artistic* care-i succeda, intrarea era liberă²¹.

Relevant pentru latura propagandistică a acestor manifestări culturale este și anunțul Resortului de Tineret de pe lângă Comisia Locală Sindicală, tipărit în numărul din 18 mai 1946: „Resortul de Tineret de pe lângă Comisia Locală (Sindicală) atrage atenția întregului tineret muncitoresc că la Cinematograful Muncitoresc «Lyra» rulează marele film sovietic <Parada Sporturilor>. Acest film, în care se poate vedea deosebită atenție care arată Uniunea Sovietică, în frunte cu generalissimul Stalin, dezvoltării sportului în masele populare, trebuie văzut și de tineretul muncitoresc. Responsabilii Tineretului din sindicate și fabrici să

mobilizeze întregul tineret, ca să viziteze acest film grandios, unic în felul lui. Prețul de intrare: 500 lei. Reprezentațiile încep la orele 14, 16 și 18”²².

În articolul semnat de către Ion Pirău, intitulat <Poporul nu iartă>, era prezentată atitudinea Regionalei P.C.R. Banat față de procesul lotului Antonescu. Deoarece articolul amintit era un triplu prilej pentru autorul său (de înfierare, cu „mânie proletară”, a regimului antonescian și a războiului antisovietic declanșat de acesta, de elogiare a activității primului guvern pro-comunist din istoria României, condus de dr. Petru Groza și de blamare colectivă a liderilor opoziției, „reacționarii” Iuliu Maniu și Dinu Brătianu, în realitate democrați convinși), vom prezenta, în continuare, fragmentele cele mai elocvente: „... Poporul întreg, care a suferit și mai suferă, încă, și azi, în urma trădării lor, sutele de mii de luptători antifasciști, care au plătit cu viața eroismul lor de a lupta pentru dezrobirea poporului și acei care au ieșit cu sănătatea zdruncinată din închisorile și lagărele antonesciene, întreg poporul, într-un singur glas, a cerut pedeapsa cea mai aspră pentru vânzătorii de țară... Pedepsirea lor constituie un avertisment pentru viitor. Prin aceasta se arată că nimeni nu se mai poate juca cu destinul poporului, că acei care ar mai încerca, în viitor, să trădeze poporul, să uneltească contra intereselor sale, să trădeze țara, vor fi striviți de popor. Constituie, în același timp, un avertisment și pentru toți sprijinitorii bandeii lui Antonescu, care i-au ajutat să-și înfăptuiască trădarea și crimele, prin care se arată că poporul român este hotărât să nu mai tolereze să fie jefuit și exploatat de o clică hrăpăreață, care-i sugă sângele, care vorbește în numele său și nu are nimic comun cu poporul...”

...Prin sentință, noi am dovedit lumii că suntem hotărâți să rupem definitiv cu trecutul întunecat, că suntem hotărâți să ne încadrăm în marea familie a popoarelor democratice ale lumii și că nu vom mai permite niciodată ca țara noastră să constituie un cap de pod, o pârgie cu ajutorul căreia, în viitor, vreun stat agresor cu poftă imperialiste ar mai încerca să subjuge lumea.

Prin regimul democratic instaurat de guvernul Groza, care a restabilit toate libertățile poporului, noi am dovedit, și prin această sentință, că poporul român, de acum înainte stăpân pe destinele sale, este hotărât ca, alături de celelalte state democratice, să contribuie la stabilirea unei păci durabile în lume, în care să asigure prosperitatea și dezvoltarea pașnică a omenirii...

¹⁹ Idem, d. 33/1946, f. 202.

²⁰ *Luptătorul bănățean*, Timișoara, anul III, nr. 503, sâmbătă, 18 mai 1946, p. 1.

²¹ *Ibidem*, p. 2.

²² *Ibidem*.

...Dar poporul român îi mai rămâne încă o sarcină uriașă de îndeplinit. Din dezbaterele procesului s-a văzut că banda lui Antonescu a avut cel mai mare sprijin din partea partidelor <istorice>. Fără concursul lor, fără pregătirea minuțioasă a terenului pentru dictatura fascistă din partea lor, făcută cu mulți ani înainte, prin suprimarea libertăților poporului, prin încurajarea și sprijinul neprecupețit dat legionarilor, această trădare nu ar fi putut fi înfăptuită. Trădătorii principali își vor primi pedeapsa prin sentința ce a fost dată. Dar susținătorii lor, Maniu și Brătianu, care sprijină toate elementele fasciste și reacționare din țară, care luptă – din răsuferință – împotriva regimului democratic, constituie încă un pericol pentru țară și popor. Numai prin stărpirea definitivă a tuturor rămășițelor fasciste și reacționare din țara noastră, numai prin înlăturarea definitivă – din viața politică a țării noastre – a lui Maniu și Brătianu și tuturor uneltelor lor, poporul nu va putea avea siguranță că orice amenințare a libertății și propășirii sale nu va mai putea fi împiedicată... poporul va ști să pedepsească și pe Maniu, și pe Brătianu, sprijinitorii lui Antonescu²³.

Organizația comunistă din județul Timiș-Torontal și din municipiul Timișoara încerca să-i atragă, de partea sa, și pe studenți, pentru a atenua sau chiar a elimina influența exercitată asupra acestora de partidele tradiționale, dar și de Mișcarea Legionară, acum desființată. Reține atenția, în mod deosebit, *manifestul Frontului Democrat Universitar Timișoara*, din care spicuim câteva fragmente: „Odată cu munca de pregătire profesională, studentul este dator să-și desăvârșască și conștiința cetățenească, trebuie să ia atitudine hotărâtă în fața marilor probleme care interesează viața și dezvoltarea poporului nostru...

...În acest spirit, studenții din partidele: Social-Democrat, Comunist, Național-Țărănesc (de sub conducerea dlui Anton Alexandrescu), Partidul Liberal (Tătărescu) (de fapt, Tătărescu – *n.n.*), au decis să constituie *Frontul Democrat Universitar Timișoara*.

Frontul Democrat Universitar Timișoara va căuta să introducă, în viața studențească, conștiința sarcinilor sociale ale intelectualilor... Vom lupta pentru un învățământ superior adaptat realităților românești, bazându-și întreaga sa activitate pe necesitățile celor ce muncesc...

...Lupta Frontului Democrat Universitar este o luptă pentru cultură... Lupta Frontului Democrat

Universitar este o luptă pentru consolidarea democrației.

În acțiunea la care suntem angajați luptăm hotărât împotriva oricărei acțiuni negativiste ale elementelor fascisto-reacționare, care, folosindu-se de largile libertăți oferite de guvernul Groza, încearcă, după metodele verificate în timpul dictaturii și prin orice formă demagogică, să transforme studențimea în masă de manevră. *Reacțiunea* a creat mișcările huliganice din universitate cu scopul de a sabota acțiunile muncitorilor și țăranilor, care își cereau drepturile lor la libertate și pământ...

...Prin propovăduirea fanatismului, prin cultul obscurantismului și apologia crimei s-a reușit să se antreneze unele elemente nepregătite, în lupta împotriva propriilor lor interese și propriului lor popor. În același mod, *elementele legionare* au încercat și, în parte, au reușit să oprească dezvoltarea – în folosul maselor – a culturii noastre, mergând până la asasinarea celor mai proeminente figuri ale științei românești.

Lupta Frontului Democrat Universitar Timișoara este o luptă pentru îmbunătățirea situației materiale a studențimii.

Astăzi, în asociații și societăți, acolo unde studenții voiesc să rezolve, în primul rând, problemele profesionale și economice, elemente reacționare caută, prin metode demagogice, să-și impună interesele lor politicianiste, sabotând lupta pentru satisfacerea revendicărilor studențești...

...Pentru o nouă viață universitară, pentru democrație, pentru progresul spiritual și material al poporului nostru, pentru o cultură democratică, veniți cu toții la luptă alături de noi²⁴.

Correspondentul oficiosului comunist, Alexandru Ispas, consemna faptul că Tineretul Progresist (o altă organizație de masă a Partidului Comunist) din Radna a organizat, cu sprijinul localnicilor, *balul primăverii*, în a doua zi de Paști a anului 1946, iar din veniturile obținute la bal, „a făcut o donație de 300.000 lei Primăriei Radna pentru întreținerea mormintelor eroilor sovietici și români căzuți pentru eliberarea țării de hoardele fasciste”. Sunt enumerați, în continuare, tinerii și tinerele din cadrul T.P., care „au depus o muncă serioasă și sinceră pentru realizarea acestui scop”: Ioan Arsen, Ecaterina Berbecan, Maria Berbecan, Nicolae Berbecan, Gheorghe Conopan, Carol Deheleanu, Constantin Gherghar, Francisc Iliuță, Ludovic Margedic, Gavril Muci, Dumitru Szekrenyesi ș.a. După ce se preciza faptul că „Tineretul Progresist din Radna mai are, în plan,

²³ *Luptătorul bănățean*, Timișoara, anul III, nr. 505, luni, 20 mai 1946, pp. 1, 6.

²⁴ *Ibidem*, p. 2.

reconstrucția și repararea șoselelor”, se anunța, cu emfază, că „tineretul a luptat și va lupta – și mai departe – pentru pace, democrație și progres”²⁵.

O miză importantă pentru Regionala Banat a P.C.R. era utilizarea, în plan politic, a unui important segment al populației, femeile, care fuseseră ignorate sau marginalizate în perioada interbelică. În articolul intitulat <Viața de partid. Femeile comuniste se înrolează, cu tot elanul, în lupta pentru refacerea țării> sunt redată aspecte de la o adunare a femeilor comuniste, articolul dovedindu-se o puternică pledoarie pentru creșterea rolului jucat de ele în societatea românească: „Forțele democratice duc, azi, o luptă uriașă pentru refacerea țării, recludirea a ceea ce a distrus războiul și bombardamentele, mărirea producției, pentru lichidarea speculei și a tuturor greutăților războiului și distrugerea reacțiunii și rămășițelor fasciste, care caută să împiedice drumul spre progres și bunăstare al poporului. Dar, în același timp, forțele democratice și progresiste luptă pentru a șterge orice urmă nu numai a războiului, ci și a mentalității care a dăinuit aici înainte de război, sub guvernările <istoricilor>, care numai interesele poporului nu le voiau. Forțele democratice luptă pentru ridicarea nivelului politic și cultural al marilor mase populare.

În această gigantică luptă se găesc înrolate și femeile din țara noastră, care luptă – alături de bărbați – pentru binele țării și poporului, dar mai luptă și pentru asigurarea tuturor drepturilor lor specific femeiești, câștigate sub regimul democratic.

În adunarea femeilor comuniste, care s-a ținut joi după-masă (16 mai 1946 – n.n.) la Palatul Cultural, s-au dat rapoarte din care au reieșit multe rezultate frumoase ale luptei de până acum a femeilor, s-au arătat și greșelile care au fost făcute, analizându-se pentru a nu mai fi repetate, și s-au făcut critici și autocritici juste, constructive, din care femeile au putut să învețe multe.

Femeile vor păși la urne pentru prima oară în istoria țării noastre. Ele reprezintă 60% din populația țării noastre; votul lor va fi hotărâtor. Femeile conștiente își dau seama că votul lor nu poate fi dat decât forțelor democratice, care le-au dat libertate și le susține lupta lor pentru fericirea lor, înfrângând, și prin aceasta, reacțiunea manistobrătienistă, care vrea să le încătușeze din nou, să facă iarăși războaie, să le ducă soții și fiii la un nou măcel. Femeile comuniste s-au înarmat, în ședința de joi, cu toate directivele necesare pentru ducerea campaniei de lămurire, în această privință, în

masele mari femeiești. Ele și-au luat angajamentul să ducă lupta și s-o întetească.

Femeile măresc producția, pentru că e interesul țării și pentru că e interesul lor. Ele duc grija gospodăriei, ele simt lipsa articolelor necesare, ele au mai mult de furcă cu speculanții. Din raportul tov. Maria Olărescu, de la «Maco», reiese că muncitoarele de acolo au recunoscut că numai mărirea producției poate să îmbunătățească situația economică. Ea raportează așa: <Am mărit producția cu 80% în luna trecută. Ne-am luat angajamentul să lucrăm, în fiecare lună, câte o oră pentru ajutorarea căminului de zi al Apărării Patriotice>.

<Vrem să lămurim și să luminăm pe țărance> – spune, în raportul ei, tovarășa Wendel de la «Helicon» – <și, pentru acest scop, vom merge cu echipe la sate. În fabrica noastră ducem, acum, (o) luptă pentru înființarea unui cămin de zi pentru copiii noștri, ca, prin aceasta, să ne fie ușurată munca noastră. Trăim în armonie cu toate tovarășele noastre din fabrică, fie social-democrate, fie fără partid; noi ne-am înrolat, cu toate, în Federația Democrată a Femeilor, ca să ducem lupta mai eficace>.

După expunerea rapoartelor, tovarășele Maria Niculae și Estera Moghioroș au schițat, pe larg, sarcinile imediate care le revin femeilor comuniste în cadrul Federației Democratice a Femeilor din România, în care s-au înrolat femeile tuturor organizațiilor democratice din țară, pentru a duce lupta unită pentru realizarea scopurilor Federației. Programul Federației cuprinde lupta contra rămășițelor fasciste, lupta pentru consolidarea regimului democratic (singurul scut al femeilor), lupta pentru ridicarea culturală și sanitară a maselor, lupta pentru vindecarea rănilor de război, lupta pentru mărirea producției și lupta pentru toate revendicările specific femeiești. Cum nicio femeie nu poate să lipsească, în interesul ei propriu, de la această luptă, primul obiectiv al tuturor femeilor este lămurirea femeilor de la orașe și sate în acest sens.

Femeile comuniste din Timișoara și-au luat angajamentul solemn ca, înfrățite cu toate femeile democrate luptătoare, să se angajeze cu tot elanul în îndeplinirea acestor sarcini”²⁶.

În ziua de 25 mai 1946, la orele 17, în sala Palatului Cultural din Timișoara, Secția de Educație Politică (Comitetul Artă și Cultură) din cadrul organizației P.C.R. Timiș-Torontal a organizat „un concert cu concursul d-șoarei Ileana Pavel, d-lui I. Mărgineanu, d-nelor Lilly Bulandra, Isolda Erdely, Ecaterina S. Wilkovits și al d-lui A. Szobotka”, biletele de intrare la acest

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ *Ibidem*, p. 5.

concert putând fi achiziționate la casieria Palatului Cultural²⁷.

Cotidianul comunist menționat anunța și organizarea de cursuri sanitare, de către Uniunea Femeilor Antifasciste din România, o altă organizație de masă a Partidului Comunist, care desfășura o intensă activitate pe raza județului Timiș-Torontal și a Banatului, în general: „*Primul curs sanitar s-a ținut la sediul U.F.A.R.-ului (Uniunea Femeilor Antifasciste din România – n.n.) în ziua de 15 mai 1946, de d-na Stela Rădulescu, care a vorbit despre igiena femeii gravide.*

Femeile au răspuns – în număr mare – acestui apel, dornice de a se educa și din punct de vedere sanitar, ceea ce, în țara noastră, a fost neglijat până acum. D-na dr. Rădulescu, după o frumoasă expunere, încheie arătând *rolul important al consultațiilor prenatale*, care, din lipsa educației sanitare, nu s-au făcut până în prezent, și a căror urmare a fost mortalitatea mare a copiilor.

Rugăm, întrucât aceste cursuri sunt atât de instructive, ca femeile, în interesul lor, să participe – în număr cât mai mare – la ședințele ce se țin regulat, în fiecare miercuri, la orele 5 d.m. (după-masă – n.n.)²⁸.

În articolul intitulat <Dl. prefect dr. Valeru Novacu în mijlocul țăranilor din comuna Pesac> erau reliefate multiple aspecte ale vizitei prefectului județului Timiș-Torontal, reprezentant al Partidului Național-Popular, într-o importantă comună, sugerându-se popularitatea extraordinară de care se bucura coaliția guvernamentală în mediul rural, dar și izolarea crescândă a forțelor „reacțiunii”, în special a Partidului Național-Țărănesc-Maniu: „Duminica trecută (19 mai 1946 – n.n.), dl. prefect Valeru Novacu, însoțit de dl. Grivei, pretorul plasei Periam, și prietenii (denumire folosită pentru aliații politici ai Partidului Comunist, cu excepția Partidului Social-Democrat, pentru care se folosea apelativul de <tovarăși> – n.n.) inspecți Seleacu și Gh. Bulzu, de la Comitetul Județean al partidului Frontul Plugarilor (în statisticile întocmite de Partidul Comunist, Frontul Plugarilor figura, în continuare, ca o simplă organizație de masă a acestei formațiuni politice – n.n.), s-a deplasat în fruntea comună Pesac, unde i s-a făcut o calduroasă primire din partea populației.

În fața Primăriei, unde s-a adunat un număr mare de săteni, prietenul inspector Seleacu, membru al partidului Frontul Plugarilor, a ținut o frumoasă *cuvântare*, arătând importanța unității de

luptă a țăranimii, muncitorilor și intelectualilor din țara noastră pentru o viață mai bună și mai fericită, pentru instaurarea unui regim cu adevărat democratic în țara noastră (în realitate, un regim comunist de factură totalitară, copiat după modelul sovietic – n.n.).

Plugarul Bulzu, vechi luptător al cauzei țărănești, vorbind în numele Comitetului Județean al partidului Frontul Plugarilor, arată, în cuvinte frumoase, scopul pe care-l urmărește acest partid în *lupta pe care o duce, astăzi, țărănimea noastră pentru o viață mai bună*. Insistă asupra unității de luptă a țăranimii noastre, căci, spune prietenul Bulzu, <unitatea face puterea. Strâns uniți în jurul guvernului dr. Petru Groza, să luptăm pentru drepturile noastre și să privim cu încredere în viitor>.

Dl. prefect Valeriu Novacu ascultă, apoi, doleanțele țăranilor din comuna Pesac, le spune *cuvinte de îmbărbătare*, îi sfătuiește cum trebuie să facă ca să înlăture (cacofoniile erau la ordinea zilei în presa comunistă sau a aliaților politici – n.n.) greutățile prin care trece și-i roagă ca orice nedreptate care li se face să-i fie adusă la cunoștință, căci d-sa este hotărât să lovească fără milă în toți aceia care se pun de-a curmezișul drumului și împiedică bunul mers al vieții țărănești.

Face, apoi, un larg *expozeu politic*, arătând că, azi, cei care au luat în mână frânele țării, fără voința poporului, și au târât țara într-un război nefast împotriva Uniunii Sovietice, care ne-a costat peste 600.000 de oameni, morți, să fie dați justiției poporului pentru a da socoteală de faptele lor.

Din dezbaterile procesului lui Antonescu și a clicii sale, reiese clar că *șefii partidelor <istorice> au dat un ajutor efectiv legionarilor și lui Antonescu*.

Țărănimea noastră a avut mult de suferit de pe urma guvernării Antoneștilor (Ion și Mihai Antonescu – n.n.) și ea *cunoscut mai mult suferințele războiului*.

De aceea, *țărănimea*, strâns unită în jurul guvernului dr. Petru Groza, *trebuie să lupte cu hotărâre împotriva elementelor reacționare și ale resturilor fasciste, grupate în jurul lui Maniu și Brătianu, sprijinitorii și apărătorii lui Antonescu, care a dus țara la dezastru*.

Adunarea a luat sfârșit într-o mare însuflețire, mulțimea manifestând pentru guvernul de largă concentrare democratică (formulă uzitată până la prăbușirea regimului comunist, în decembrie 1989 – n.n.) dr. Petru Groza²⁹.

Și în județul Timiș-Torontal, formațiunea politică aflată sub conducerea lui Iuliu Maniu intrase

²⁷ *Luptătorul bănățean*, Timișoara, anul III, nr. 507, joi, 23 mai 1946, p. 3.

²⁸ *Ibidem*, p. 4.

²⁹ *Ibidem*, p. 5.

în vizorul Partidului Comunist, care folosea toate metodele, inclusiv șantajul și amenințările, pentru a „sparge” întrunirile Partidului Național-Țărănesc, cu precădere cele din mediul rural, unde acesta se bucura, încă, de o popularitate destul de ridicată. Un exemplu în această direcție este articolul intitulat <Agenții electorali maniști nu pot răspunde la întrebările poporului. Adunarea P.N.Ț. din Jimbolia a luat caracterul unui bălci și s-a terminat cu alungarea oratorilor>, semnat cu inițialele E.B., pe care îl vom reproduce aproape în totalitate: „În ziua de 10 mai 1946 a avut loc, în sala Casinoului (cazinoului – *n.n.*) din localitate, o <adunare> a PNT-manist. Înainte cu o zi, dr. Negru a bătut toba că <toți românii cinstiți trebuie să ia parte la adunare>. Menționăm că acest avocat, Negru, de bun român ce este, a intervenit pentru nemții-hitleriști expropriați din Iecea Mare, ca să li se restituie pământul care a fost împărțit coloniștilor români...

...Au fost chemați țărani din Comloșul Mare, care, din nenorocire, n-au venit, în afară de preotul Medea. Astfel, adunarea era formată din cca 70 nemți expropriați, 10–15 funcționari epurați, 6 jandarmi, cu șeful lor în frunte, și, din curiozitate, s-au dus și vreo 20 de muncitori și intelectuali conștienți, care au dorit să audă minciunile maniștilor.

Adunarea a fost deschisă de dl. avocat Negru, care, prin fel de fel de argumente neserioase, vroia să arate cetățenilor că partidul manist este un partid <țărănesc>. Unul dintre auditori îl întreabă unde sunt țărani despre care vorbește, sau, poate, sunt toți așa țărani ca d-lui. El s-a făcut că nu aude întrebarea. Avocatul mai adaugă, apoi, că <PNT este însuși țara>. Un muncitor îi răspunde: <De aceea am ajuns noi așa de rău, fiindcă ați crezut că Dvs. sunteți țara. Țara voastră este buzunarul>. Avocatul se bălbăie, fără a putea răspunde. Ia, apoi, cuvântul C. Constantinescu-Scarlat, magistrat din Sacoș (și acesta tot <țărăn>). A început cu o apologie despre microscop și alte chestiuni foarte confuze, vrând să arate, prin aceasta, cât de departe a mers ura comuniștilor față de partidul manist. O voce din sală întreabă: <Nu sunteți, oare, Dvs. aceia care picurați această ură?>. Oratorul n-a răspuns și, fiind obosit de atâtea întrebări, a dat cuvântul preotului Medea din Comloșul Mare, care, între altele, spune: <Poporul român nu va putea să dea crezare politicianilor veniți de ieri, când în fața lui are pe Iuliu Maniu, luptător de zeci de ani pentru «binele» poporului>. Auditorii întreabă care este acel bine despre care vorbește. Preotul Medea spune că PNT este acel partid care a vrut reforma agrară, dar nu așa cum a făcut-o FND-ul (Frontul

Național Democratic – *n.n.*). Din sală se aud râsete și întrebări. <Atunci, de ce n-ați făcut-o când ați fost la guvernare?>. Popa Medea pleacă rușinat și trece, apoi, la cuvânt dl. Luca, care compătimizește pe nemții hitleriști expropriați, spunând că: <nemții sunt cei mai buni agricultori și românii au multe de învățat de la ei>. Din sală se aud strigăte: <Noi am văzut unde ne-au dus învățămintele lor și nu mai vrem să se repete acestea>.

După dr. Valer Pop, care a tradus în nemțește (germană – *n.n.*) cele spuse de oratori, a luat cuvântul magistratul Venetu din Timișoara, care vrea să arate că așa cum o bancă acordă credit unui om cunoscut și așa cum un om bolnav se duce să se lecuiască la un medic bătrân, așa și poporul român își va da votul politicianilor vechi și cunoscuți. Întrebările au întrerupt pe orator, cerându-i-se să explice programul partidului și au mai spus că ei preferă să se vindece la un medic tânăr și priceput decât la unul bătrân și prost. Oratorul mai țipă că ei vor reforma agrară, îmbunătățirea stării sanitare și culturale. A fost întrerupt neconținut cu strigăte ca: <de ce n-ați făcut toate acestea dvs., că ați avut timp destul în 20 de ani>.

Întrebările s-au intensificat în sală, între timp, la care nu au știut ce să răspundă, încât nemții, cei câțiva epurați, împreună cu oratorul, au șters-o (plecat – *n.n.*) pe neobservate, prin ușa din dos (aluzie clară la dispariția P.N.Ț.-Maniu de pe scena politică românească, în viitorul apropiat – *n.n.*)³⁰.

Correspondentul ziarului amintit, care semna doar cu inițialele E.F., relatează, pe larg, despre *adunările P.C.R. din Jimbolia și Lipova*. Erau trimise aceleași „săgeți” otrăvite către Dinu Brătianu (președintele P.N.L.-Brătianu), Iuliu Maniu (președintele P.N.Ț.-Maniu) și Sever Bocu (liderul național-țărănist bănățean, care se dovedise un anticomunist înverșunat, solicitând, în mod public, întocmirea de „liste negre” care să cuprindă pe comuniștii din județul Timiș-Torontal și din întreaga provincie, somați să se „lepede” de convingerile lor în termen de maximum 10 zile): „În ziua de 19 mai 1946 a avut loc, la Jimbolia, o *adunare* organizată de P.C.R. La această adunare au luat parte peste 500 cetățeni.

Primul a luat cuvântul tov. Tămășdan, care, în numele P.C.R. din Jimbolia, a salutat oaspeții timișoreni. După ce a mai rostit câteva *cuvinte de deschidere* a dat cuvântul tov. Iovan, care a fost ascultat – cu foarte mare atenție – de către cetățeni. El a vorbit despre rolul partidelor democratice în

³⁰ *Luptătorul bănățean*, Timișoara, anul III, nr. 508, vineri, 24 mai 1946, p. 3.

alegerile care vor veni, demascând reacțiunea și arătând cărdășia lui Maniu cu criminalii de război (aluzie la procesul lotului Antonescu – *n.n.*). Când a atins problema păcii și a arătat distrugerile provocate de <războiul sfânt> al lui Antonescu și sprijinitorii lui, mulțimea, adânc revoltată, a cerut prin strigăte nesfârșite: <Moarte criminalilor de război și complicilor lor>.

A vorbit, pe urmă, tov. Kovács (în limba maghiară) despre lupta popoarelor pentru un trai mai bun, arătând cât de dăunător este șovinismul. Arată, apoi, că problema Ardealului a fost definitiv rezolvată în urma hotărârilor Conferinței Miniștrilor de Externe de la Paris.

Tov. Basch, din partea Comitetului Județean, a făcut o *scurtă recapitulare*, explicând situația economică, arătând de ce partidul nostru nu promite, ci cheamă la luptă pe toți cetățenii pentru realizarea unei vieți mai bune.

În încheiere se citește o *telegramă* adresată Tribunalului Poporului din București, unde cetățenii din Jimbolia, convocați într-o mare adunare de P.C.R., se solidarizează cu hotărârea Tribunalului ca acești criminali de război, care au dus țara în situația dezastruoasă, să fie pedepsiți exemplar. Telegrama e aprobată și aplaudată de toți cei din sală.

În ziua de 19 mai 1946 a avut loc, în sala cinematografului (din Lipova – *n.n.*), o *mare adunare a P.C.R.-ului*. Sala a fost arhiplină de cetățeni, fiind de față și intelectualii, în frunte cu pretorul Drăghici. Tov. învățător Negoiescu a deschis întrunirea, arătând scopul și importanța luptei dusă de Partidul Comunist pentru adâncirea regimului democratic la noi în țară. Tov. Soltuz din comuna Chesinț a arătat importanța reformei agrare și alianța realizată între țărani și muncitori, și cum frații muncitori i-au ajutat la împărțirea pământului și la munca agricolă. Tov. Lenau (în limba maghiară) a arătat datoria populației maghiare de a sprijini guvernul democratic în lupta sa pentru înfrățirea popoarelor conlocuitoare. A încheiat tov. Farca, făcând un amplu expozeu al situației politice interne și externe și poziția Partidului Comunist în fața evenimentelor, precum și a luptei dusă, începând de la înființarea lui, în ilegalitate, cât și de la 23 August (1944 – *n.n.*) încoace, în interesul clasei muncitoare și a întregului popor. Cu date concrete au fost demascați toți strigoii, în frunte cu Maniu, Brătianu și Sever Bocu. A arătat populației cum acest Bocu, în timpul cât a fost ministru, cum și-a transformat căsuța modestă într-un palat cu lucruri de mare preț, aduse din străinătate, cum a mințit Bocu populația din comuna Saravale, ca

să iese să primească pe episcop și, în loc de episcop, populația s-a trezit cu huliganul Bocu. Populația, revoltată, i-a făcut o primire cum i se cuvenea acestui reacționar și și-au manifestat entuziasmul lor pentru guvernul poporului (Groza – *n.n.*), iar Bocu nu și-a mai putut ține întrunirea³¹.

În paginile cotidianului comunist se regăsea și o invitație la *balul F.N.D.-ului*, organizat de Comitetul Cultural al acestei alianțe politice, dominată de P.C.R., în ziua de 25 mai 1946, la orele 21, în sala Palatului Cultural din Timișoara, constând într-un spectacol de jazz, bufet și un program artistic cu caracter distractiv, intrarea fiind benevolă³².

„Luptătorul bănățean” prezenta și aspecte de la *marea adunare a P.C.R. din localitatea Sănnicolaul-Mare*, organizată la data de 26 mai 1946. La această adunare au participat, printre alții: primarul orașului (profesorul Sfințescu), notarul public (dr. Mihai), dr. Munteanu, preot dr. Bilea, profesorul Tărfăloagă, etc. De asemenea, „tov. Eremia Farca a dezbătut, în amănunte, *Platforma-Program a Blocului Partidelor Democratice*, arătând principiile democratice pe care se bazează ea, caracterul ei democratic și național, și capacitatea partidelor democratice (din coaliția guvernamentală – *n.n.*) conferente ale B.P.D. de a rezolva toate problemele tuturor păturilor sociale. «Platforma-Program – a încheiat tov. Farca – trebuie și va fi realizată cu ajutorul întregului popor, care trebuie să lupte pentru aplicarea, pe teren, a tuturor principiilor stabilite în ea, pentru că numai în felul acesta vom putea făuri o Românie democratică, independentă și fericită»...”³³.

Comuniștii din județul Timiș-Torontal, îndrumați de Regionala Banat a partidului, urmăreau, cu un interes cu totul deosebit, activitatea aliaților lor, în special a Frontului Plugarilor, un „apendice” al Partidului Comunist în mediul rural și un dușman „de neîmpăcat” al Partidului Național-Țărănesc-Maniu. Din acest motiv, redăm integral articolul intitulat <Marea adunare plugărească la Comloșul-Mare. Plugarii în luptă contra reacțiunii>: „Duminică, 26 mai (1946 – *n.n.*), a avut loc o *mare adunare a Frontului Plugarilor* în frunțașă comună bănățeană Comloșul-Mare. Adunarea s-a ținut în sala mare de festivități a comunei, la care a luat parte întreaga populație a satului, bărbați, femei și tineret, precum și reprezentanții

³¹ *Luptătorul bănățean*, Timișoara, anul III, nr. 509, sâmbătă, 25 mai 1946, p. 3.

³² *Luptătorul bănățean*, Timișoara, anul III, nr. 510, duminică, 26 mai 1946, p. 2.

³³ *Luptătorul bănățean*, Timișoara, anul III, nr. 514, vineri, 31 mai 1946, p. 3.

Comitetului Județean din Timișoara a Frontului Plugarilor...

...Primul a luat cuvântul țăranul frunțas Teodor Idvoreanu, plugar din Pustiniș, președinte al plasei Giulvăz, vorbind despre unitatea plugărimii în singurul organism politic, care este Frontul Plugarilor, căci numai uniți, plugarii vor putea să-și croiască o soartă mai bună. A vorbit, pe larg, despre importanța reformei agrare, prin care plugarii au intrat definitiv în stăpânirea pământului pe care-l muncesc.

PLUGARII SĂ AIBĂ UN SINGUR PARTID

Plugarul Gh. Vasiescu, vicepreședintele organizației de plasă din Lipova, a arătat că a sosit momentul ca plugarii, care, în trecut, au fost împrăștiați prin diferite partide (în primul rând, Partidul Național-Țărănesc și Partidul Poporului – *n.n.*), să-și dea mâna. A mai arătat lupta grea pe care au dus-o plugarii în trecut, pentru câștigarea drepturilor lor la o viață mai bună. Sub guvernul dr. Petru Groza, plugarii, ajutați de muncitorii de la orașe și de intelectualii cinstiți și democrați, au putut să realizeze unele din dorințele lor, ca: reforma agrară (reforma agrară din 1921 a fost mult mai radicală decât cea aplicată de guvernul Groza – *n.n.*) și înființarea de cooperative (au existat destule cooperative, care intermediuau schimbul dintre sat și oraș, și în perioada interbelică – *n.n.*).

LA ALEGERI TREBUIE ÎNFRÂNTĂ REACȚIUNEA

Subinspectorul școlar, dl. Iuliu Seleacu, vicepreședintele organizației județene, a făcut, apoi, o expunere a situației politice interne și externe, în care a arătat că Frontul Plugarilor duce o luptă unită cu celelalte partide din Blocul Partidelor Democratice, pentru a instaura o *dreptate socială pentru întreg poporul muncitor de la sate și orașe*. «În această luptă, plugarii trebuie să fie uniți între ei, pentru ca, împreună cu toate forțele democratice din țară, să doboare pe aceia care, de veacuri, au exploatat munca și avutul nostru!» – a spus d-sa, apoi a explicat *Platforma elaborată de Blocul Partidelor Democratice*, insistând asupra caracterului acestei platforme, la baza căreia stă monarhia constituțională, proprietatea individuală și apărarea libertății cultelor. În alegerile care se apropie, partidele democratice vor învinge, pentru totdeauna, reacțiunea de la noi din țară, care este grupată, azi, în jurul celor două partide <istorice>, pentru ca poporul muncitor de la noi din țară să poată să ducă o viață fericită și prosperă³⁴.

Comuniștii bănățeni și, implicit, cei din județul

Timiș-Torontal și din municipiul Timișoara, se arătau preocupați de refacerea economică a zonei, de explicarea Platformei-Program a Blocului Partidelor Democratice, dar și de blamarea „reacțiunii”. Emblematic, în această privință, se vedește articolul intitulat <Preocuparea de căpetenie a comuniștilor este reconstrucția Țării. Prelucrarea Platformei-Program în fața activului de Partid>, pe care îl vom reda în totalitate: „Joi după masă (6 iunie 1946 – *n.n.*, la orele 16,30, a fost convocat întreg activul de bază din Timișoara al Partidului Comunist Român, în sala Palatului Cultural.

PLATFORMA-PROGRAM CUPRINDE UN VAST PROGRAM DE MUNCĂ

Scopul acestei adunări a fost prelucrarea Platformei-Program a B.P.D., elaborată recent, discutarea – în amănunt – a acestui vast program de muncă pentru reconstrucția țării, pentru consolidarea democrației și pentru continuitatea mării opere a guvernului actual, începută la 6 martie 1945.

Tov. Iosif Cădăreanu a prezidat ședința, a explicat *scopul* ei, accentuând, totodată, și *necesitatea intensificării luptei în contra* (împotriva – *n.n.*) *reacțiunii grupate în jurul lui Maniu și Brătianu*, care urmăresc readucerea vechii situații în țară, urmăresc subjugarea și exploatarea sângeroasă a clasei muncitoare și a întregului popor muncitor.

SE DĂ O LUPTĂ DECISIVĂ ÎNTRE FORȚELE LUMINII ȘI ALE ÎNTUNERICULUI

Tov. Toma Ivanici a făcut o *amplă analiză a situației politice externe și interne*, trăgând concluzia că... astăzi stau, în întreaga lume, față în față, două tabere, două forțe, care se deosebesc fundamental una de alta. Pe de o parte sunt forțele progresiste, democratice – care au, în planul lor, refacerea țării și de a aduce o politică de pace (forțele care duc o luptă pentru o societate bazată pe muncă și pe cinste), iar în tabăra cealaltă se găsesc (puțini la număr, dar cu atât mai înverșunați cu cât își simt sfârșitul mai aproape) reacționarii, cu metodele lor învechite, uzate în minciuni, cu aceleași programe ale lor, din care n-au putut, nici în trecut, să realizeze nimic prin guvernele impuse de ele, care au căutat să exploateze – până la sânge – pe cei mulți în folosul unei clici mici la număr.

Din analiza politică făcută de tov. Ivanici am văzut că, în țările unde s-au ținut, până acum, alegerile, rezultatele lor au arătat că popoarele s-au trezit la conștiință și au văzut care sunt acele forțe cărora trebuie să-și dea votul, care sunt adevărații apărători ai intereselor lor și cine le sunt dușmanii. Astfel, noi trebuie să ne înarmăm cu toate argumentele necesare pentru a putea arăta maselor care

³⁴ *Ibidem*, p. 5.

este drumul pe care trebuie să-l urmeze poporul pentru o viață mai bună și mai fericită...”³⁵.

În contextul declanșării campaniei electorale, „Luptătorul bănățean” încerca să expună, în culori „roz”, mai precis într-o nuanță idilică, raporturile dintre comuniștii și social-democrații din regiune și, implicit, din județul Timiș-Torontal, după înlăturarea, treptată, a „titeliștilor” din rândurile organizației județene P.S.D. și, cu precădere, a organizației municipale Timișoara a acestui partid „al clasei muncitoare”. Articolul intitulat <Adunarea de ieri a F.U.M. Prin Platforma-Program, clasa muncitoare și întreg poporul pășește spre realizarea țelurilor sale> reprezintă o mostră veritabilă de „intoxicare” a opiniei publice: „Ieri după amiază (sâmbătă, 15 iunie 1946 – n.n.) a avut loc, în sala Palatului Cultural (din Timișoara – n.n.), o mare adunare a Frontului Unic Muncitoresc – pentru victoria asupra reacțiunii, pentru zdrobirea ultimelor rămășițe fasciste la alegerile viitoare. Frontul Unic Muncitoresc a convocat, ieri, pe toți membrii comitetelor de Front Unic din fabrici...”

...Primul orator, tov. Emil Cinghița, ilustrează – prin cuvinte simple, dar înflăcărate – rolul unității clasei muncitoare, rolul partidelor muncitorești – consolidate în Frontul Unic Muncitoresc – în marea bătălie ce se va da, cu ocazia alegerilor, între forțele tinerei noastre democrații și (între) clica fascisto-reacționară cuibărită în sânul partidelor <istorice>, asupritorii nemiloși ai maselor muncitoare și țărănești.

«Fascismul putred a fost zdrobit pe fronturi – a spus tov. Cinghița –, dar se menține încă și rezistă în întuneric. Prăbușirea lui, nimicirea lui definitivă, se va întâmpla cu ocazia alegerilor ce se apropie. Iar noi vom fi în stare să dăm acest ultim asalt și să distrugem și ultimele rămășițe ale reacțiunii, care zadarnic mai încearcă să mai calce, încă odată, peste interesele poporului. Muncitorimea din fabrici, împreună cu femeile, care au câștigat – pentru prima oară – drept de vot în țara aceasta, împreună cu muncitorimea de pe ogoare, mână în mână cu intelectualii, va da lovitura de grație acelor care ne-au fost, întotdeauna, asupritori: moșierilor astăzi fără moșii, jăcmăntorilor (jecmăntorilor – n.n.) și spoliatorilor poporului. Datoria noastră e să demascăm faptele mășave ale huliganilor <istorici> în fața elementelor nelămurite, pentru ca Maniu și Brătianu să nu mai aibă, niciodată, un cuvânt în politica Țării Românești (României – n.n.). Valul democrației, care, prin

forțele unite ale clasei muncitoare, a ieșit victorioasă în toate țările din Europa, va mătura, și la noi, tot gunoiul fascisto-reacționar. Dar, pentru realizarea acestui lucru, trebuie să întărim unitatea clasei muncitoare, să consolidăm Frontul Unic Muncitoresc»...

...Primit cu aplauze puternice, ia cuvântul tov. Leniș, membru în Comitetul Județean Timiș-Torontal al Partidului Comunist Român, care a făcut o largă expunere a Platformei-Program a Blocului Partidelor Democratice. A subliniat realizările îndeplinite în cele 14 luni de guvernare a guvernului nostru de largă concentrare democratică, contribuția României la zdrobirea forțelor hitleriste, realipirea Ardealului, Reforma Agrară (scrisă cu majuscule, devenită act de guvernământ în anul 1947, fără imposibilitatea atacării sale în justiție – n.n.), asigurarea drepturilor pentru naționalitățile conlocuitoare, dreptul de vot pentru femei, democratizarea Armatei, refacerea economică, recunoașterea guvernului de către Uniunea Sovietică (în august 1945, cu puțin timp înaintea declanșării grevei regale – n.n.), Anglia (Marea Britanie – n.n.) și America (Statele Unite – n.n.) (ultimele două în februarie 1946, după remanierea cabinetului Groza – n.n.), definitivă unire a Ardealului cu România Democrată (consfințită la Conferința de Pace de la Paris) și pedepsirea principalilor criminali de război. A analizat, apoi, punct cu punct, Platforma-Program, arătând rezolvările pe care le prezintă ea pentru toate păturile sociale din țara noastră și a chemat la luptă muncitorimea pentru realizarea acestor puncte... A făcut, apoi, în continuare, o înflăcărată chemare către muncitorime și, în special, către femei și către tineret, ca să se încadreze în marea operă de democratizare a țării, pentru ca, la alegeri, forțele democratice, strâns unite, să lovească în plin și să nimicească reacțiunea, care uneltește, și azi, împotriva poporului...

...Adunarea a votat, apoi, cu un entuziasm de nedescris, următoarea MOȚIUNE:

«Către Ministerul Justiției

București

Comitetele de fabrică și cele sindicale (dominate, tot mai mult, de comuniști – n.n.), împreună cu comitetul Frontului Unic Muncitoresc, care, la Adunarea din 14 iunie 1946, au discutat Platforma-Program a Blocului Partidelor Democratice și au fixat poziția muncitorimii în alegeri. Muncitorimea cere ca toți colaboratorii economici, culturali și politici

³⁵ *Luptătorul bănățean*, Timișoara, anul III, nr. 522, luni, 10 iunie 1946, p. 3.

ai cotropitorilor fasciști să fie excluși de pe listele electorale»...³⁶.

Debutul campaniei electorale, în iunie 1946, a oferit prilejul pentru lansarea unor *apeluri* pentru votarea listei cu nr. 1, reprezentând candidații Blocului Partidelor Democratice. Merită amintit, în acest sens, *apelul* Organizației Sportului Popular, semnat de liderii acestei organizații de masă a Partidului Comunist Român (Constantin Receanu, Iosif Ritter și Nicolae Boroș), pe care-l redăm integral:

„Dragi prieteni sportivi,

Credem că este datoria noastră ca, în momentul decisiv prin care trece țara, să arătăm tuturor celor cu dragoste pentru sport și celor care doresc propășirea lui, calea de urmat pentru ca și sportului să i se asigure un viitor potrivit cu rolul pe care să-l aibe (aibă – *n.n.*) în viața unui popor.

Noi pornim dela (de la – n.n.) constatarea că sportul nostru se află la un nivel mult mai scăzut față de alte țări, ceea ce (cea ce – n.n.) se explică, în primul rând, din imposibilitatea celor mulți de a face sport.

Această constatare este cu atât mai dureroasă, cu cât poporul nostru este, poate, chiar mai bine dotat fizicește (fizic – *n.n.*) decât alte popoare. Situația aceasta se datorește (datorează – *n.n.*) lipsei, de până la 23 August 1944, a unui regim care să asigure oricui calea deschisă către sport și care să acorde tot sprijinul necesar.

Avântul luat de mișcarea noastră sportivă, după 23 August, este, fără îndoială, consecința schimbărilor produse în România, schimbări care au permis ca o mulțime de oameni, până atunci departe de sport, să-și dea seama, dintr’odată (dintr-o dată – *n.n.*), că sportul este și la îndemâna lor.

Prin venirea acestor noi forțe umane în marea noastră familie sportivă, se creiază (creează – *n.n.*) condiția primordială pentru atingerea nivelului sportiv la care ne îndreptățesc calitățile poporului nostru.

Pe acest drum început trebuie (trebuie – *n.n.*) să mergem mai departe și nu putem s’o (s-o – *n.n.*) facem decât sprijinind forțele democratice, care ni l’au (l-au – *n.n.*) deschis.

Aceste forțe se află reunite în BLOCUL PARTIDELOR DEMOCRATICE, care se va prezenta în alegeri la 19 Noembrie (noiembrie – *n.n.*) 1946. Noi, sportivii, avem datoria să asigurăm victoria acestor forțe în alegeri, fiindcă numai astfel asigurăm propășirea sportului nostru. Vă

îndemnăm, deci, dragi prieteni sportivi, să votați, cu toții, lista No. (numărul – *n.n.*) 1, cu semnul *Soarele*³⁷.

Un sprijin neașteptat pentru Blocul Partidelor Democratice a fost exprimat, în mod deschis, în *apelul* semnat de prestigioși medici care-și desfășurau activitatea pe raza municipiului Timișoara, precum și de numeroși membri ai corpului profesoral al Facultății de Medicină din Timișoara. Prezentăm, în continuare, integral, textul acestui apel:

„Dragi colegi și colege,

Situația sanitară a țării noastre este grav zdruncinată. Cărmuitorii țării din partidele istorice, cari (care – *n.n.*) au condus, timp de 20 de ani, țara noastră, au lăsat satele noastre fără asistență medicală, iar poporul nostru pradă bolilor sale. Evenimentele de războiu (război – *n.n.*) au agravat, și mai mult, această situație.

Guvernul dr. Petru Groza, moștenind această grea situație, a pornit la rezolvarea marilor probleme sanitare. În frunte cu renumitul savant, regretatul d. dr. Bagdazar (Bagdasar – *n.n.*), iar, recent, cu distinsa figură a doamnei dr. Florica Bagdasar, Ministerul Sănătății a pornit la o operă de reconstrucție și în domeniul sanitar.

Guvernul dr. Petru Groza a refăcut aproape toate instituțiunile (instituțiile – *n.n.*) spitalicești din țară, distruse de războiu (război – *n.n.*), cu deosebire cele din Moldova, Bucovina și Ardealul de Nord. Toate aceste instituții au fost, din nou, încadrate cu personal sanitar și dotate cu material sanitar suficient. În acest scop, s’au (s-au – *n.n.*) importat cantități masive de medicamente și material sanitar și s’a (s-a – *n.n.*) împărțit, de către Laboratorul Farmaceutic, până în prezent, peste 200 de pilule și 700 mii de comprimate.

Prin aportul, plin de jertfă, a (al – *n.n.*) personalului sanitar, pericolul epidemiilor a fost stăvilat, la care au contribuit mult cele 60 de infirmerii temporare și de circumscripții medicale nou înființate – mai ales în Moldova. Numărul paturilor de spital a crescut, sub acest regim, cu 1.759 paturi, iar în unele locuri s-au creat spitale sau secții de spitale noi (noi – *n.n.*) (amintim spitalul de boli cardiace Buziaș, spitalele în pregătire ale: Casei Cercuale și a C.F.R.-ului Timișoara).

Prin încadrarea, la loc de cinste, a personalului medical și sanitar în noul Cod al Funcționarilor Publici – unde medicul de circumscripție e încadrat în același grad cu conferențiar (ul) universitar

³⁶ *Luptătorul bănățean*, Timișoara, anul III, nr. 526, duminică, 16 iunie 1946, pp. 1, 3.

³⁷ SJTAN, fond *Blocul Partidelor Democratice – Comitetul Județean Timiș-Torontal* (în continuare BPD – CJTT), d. 18/1946, f. 10.

și i se asigură locuință și mijloace de transport – se asigură personalului sanitar, pe lângă condiții de viață mai bună, și un loc de elită în erarhia (ierarhia – *n.n.*) noui (noii – *n.n.*) societăți române democratice.

Prin înființarea căminelor de zi la fabrici, prin Casele de nașteri se pun temelile unei protecții mai eficace a mamei și a copiilor, iar prin funcția încetățenită a medicilor de fabrică se asigură asistența medicală a muncitorilor, deschizând câmpul muncii binefacerilor științei medicale.

Din grija guvernului dr. Groza a fost înființată Facultatea de Medicină «23 August», prin care Timișoara devine un centru medical de primă importanță, creându-se ambianța științifică necesară dezvoltării (dezvoltării – *n.n.*) profesionale a corpului medical, iar Institutul de Igienă, recent înființat, va fi chemat să rezolve – pe lângă altele – problema, atât de mult desbătută (dezbătută – *n.n.*), a denatalității din Banat.

Bogațiile Banatului: plantele medicinale, mine-reurile, organele animale, trebuie (trebuie – *n.n.*) să devină bazele unei noi (noi – *n.n.*) și adevărate industrii de medicamente, care să asigure aprovizionarea țării noastre cu medicamente și să scoată țara noastră de sub tutela străinătății.

În fața acestor realități, atitudinea noastră, a medicilor de toate gradele, nu poate fi decât una, să sprijinim regimul care a realizat toate acestea și să votăm, cu toții, Blocul Partidelor Democratice, care a înscris, în planul său de lucru, rezolvarea tuturor problemelor de sănătate publică, probleme cari (care – *n.n.*) constituie (constituie – *n.n.*) țelul nostru, al medicilor, cetățeni conștienți și democrați ai țării.

Invităm pe toți confrății noștri, ca și personalul sanitar ajutător, să vină alături de noi și să voteze, din toată inima, lista candidaților Blocului Partidelor Democratice din România (lista No. 1, cu semnul *Soarele*).

Cu salut colegial

Prof. dr. Brătianu Șerban, decanul Facultății de Medicină din Timișoara

Prof. dr. Iagnov Z., prodecanul Facultății de Medicină din Timișoara

Prof. Aslan A., profesor universitar

Prof. dr. Făgărășanu I., profesor universitar

Prof. dr. Georgescu I., profesor universitar

Prof. dr. Lupașcu G., profesor universitar

Prof. dr. Menkes B., profesor universitar

Prof. dr. Mureșan I., profesor universitar

Prof. dr. Vanghelovici C., profesor universitar

Dr. Brânzeu P., conferențiar universitar

Dr. Cotăiescu I., conferențiar universitar
Dr. Miletici AL., conferențiar universitar
Dr. Brătianu Constanța, șef de lucrări, Fac. (Facultatea – *n.n.*) de Medicină

Dr. Bartl I., subșef serv. (serviciu – *n.n.*) asist. (asistență – *n.n.*) C.F.R.

Dr. David Petru, medic șef de laborator, vicepreședintele Sind. (Sindicatului – *n.n.*) Sanitar

Dr. Gheția M., asistent universitar

Dr. Hortopan D., medic primar de spital

Dr. Ivan I., șef de lucrări, Fac. (Facultatea – *n.n.*) de Medicină

Dr. Ioan R., șef de lucrări, Fac. (Facultatea – *n.n.*) de Medicină

Dr. Lambescu AL., medic primar de spital

Dr. Merkle D., medic primar C.F.R.

Dr. Metz A., asistent universitar

Dr. Miclea C., asistent universitar

Dr. Mucuția I., șef de lucrări, Fac. (Facultatea – *n.n.*) de Medicină

Dr. Pod I., subinspector regional, vicepreședintele Sind. (Sindicatului – *n.n.*) Sanitar

Dr. Popescu A., subșef Serv. (Serviciul – *n.n.*) Asistență C.F.R.

Dr. Pleșa I., medic primar al județului Timiș (Timiș-Torontal – *n.n.*)

Dr. Stătescu O., asistent universitar

Dr. Toma N., șef de lucrări, Fac. (Facultatea – *n.n.*) de Medicină

Dr. Wechsler Z., asistent universitar

Dr. Vineș Victoria, asistent universitar³⁸.

În concluzie, în primele 6 luni ale anului 1946, viața politică din județul Timiș-Torontal s-a dovedit destul de agitată, pregătindu-se confruntarea finală dintre putere și opoziție, cu concepții antagonice privind evoluția societății românești.

³⁸ *Ibidem*, ff. 73–74.

